

Atrakcyjne wzornictwo przemysłowe – klucz do sukcesu przedsiębiorcy

Jak chronić swe interesy?

I. Co to jest *design*?

Pojęciem wzornictwa przemysłowego (ang. *design*) określa się działalność twórczą, której celem jest projektowanie zewnętrznych cech przedmiotów wytwarzanych przemysłowo, w szczególności ich cech funkcjonalnych i estetycznych. Atrakcyjny *design* przyciąga uwagę klientów i wpływa motywująco na ich decyzje o zakupie. Z tego względu traktowany jest przez przedsiębiorców jako klucz do sukcesu rynkowego. Nim jednak przedsiębiorca zainwestuje niemałe sumy w zaprojektowanie i wytworzenie nowych i wyróżniających się produktów, powinien przemyśleć strategię ochrony rezultatów takich działań przed nieuczciwym kopiowaniem i podrabianiem ich przez konkurentów. Ochrona prawna wzornictwa przemysłowego ma zabezpieczać interesy przedsiębiorców i projektantów oraz zachęcać do inwestowania w poprawianie wyglądu produktów i innowacyjność.

W świetle prawa własności przemysłowej wzorem przemysłowym jest nowa i posiadająca indywidualny charakter postać wytworu lub jego części, nadana mu w szczególności przez cechy linii, konturów, kształtów, kolorystykę, strukturę lub materiał wytworu oraz przez jego ornamentację. Wzór przemysłowy może być zarówno wytworem trójwymiarowym (przestrzennym) np. forma butelki, jak i dwuwymiarowym (płaskim) np. ornament, który może być umieszczany na różnorodnych produktach.

II. Jak chronić wzór przemysłowy?

Ochrona prawna wzoru przemysłowego dotyczy **wyglądu zewnętrznego** produktu, a więc elementów postrzeganych wzrokowo, nie zaś cech, które nie mogą być w ten sposób dostrzeżone lub też wynikają z jego funkcji technicznych (te ostatnie mogą być chronione patentem lub prawem ochronnym na wzór użytkowy). Wzór przemysłowy, by mógł być chroniony prawem z rejestracji, musi być nowy i posiadać indywidualny charakter. Zasadniczo wzór jest traktowany jako **nowy**, jeżeli żaden identyczny lub podobny wzór nie był wcześniej publicznie udostępniony (np. zarejestrowany

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka

w Urzędzie Patentowym, stosowany przez innego przedsiębiorcę, zaprezentowany w katalogu reklamowym, pokazany na targach branżowych etc.) w taki sposób, że mógłby dotrzeć do wiadomości osób zajmujących się zawodowo dziedziną, której wzór dotyczy (np. w przypadku wzoru lampy pokojowej chodzi o potencjalny stan wiedzy specjalistów z branży oświetlenia wnętrz). Wzór różniący się od innych, znanych uprzednio wzorów jedynie nieistotnymi detalami uznaje się za wzór identyczny. Oznacza to, że zmiana jedynie szczegółów, które nie są znaczące dla wyglądu całego produktu, nie wystarczy do stwierdzenia jego nowości. W Polsce możliwa jest jednak rejestracja wzoru przemysłowego, który został udostępniony publicznie przez uprawnionego w okresie 12 miesięcy poprzedzających dokonanie zgłoszenia do Urzędu Patentowego (tzw. ulga w nowości). Wprowadzanie w tym okresie przez uprawnionego produktów zawierających dany wzór do obrotu, prezentacja na targach i wystawach lub w katalogu reklamowym nie powoduje utraty cechy nowości. Ulga w nowości umożliwia przedsiębiorcy testowanie produktów zawierających wzór na rynku przed ostateczną decyzją o zgłoszeniu wzoru do rejestracji.

Wzór posiada **indywidualny charakter**, a więc spełnia drugie wymagane kryterium ochrony w prawie własności przemysłowej, jeżeli na zorientowanym użytkowniku wywiera ogólnie odmienne wrażenie w porównaniu z innymi wcześniej znanymi wzorami. Oceny tej cechy dokonuje się z perspektywy użytkownika, dla którego określony wzór jest istotny przy podejmowaniu decyzji o zakupie produktu i który ma pewne rozeznanie we wzornictwie danej branży produktów. Przy ocenie indywidualnego charakteru wzoru uwzględniać należy rodzaj produktu, w którym zastosowano wzór, branżę przemysłu, do którego należy oraz stopień swobody projektanta przy tworzeniu wzoru. Przy małym marginesie swobody twórczej już stosunkowo niewielkie różnice zostaną zauważone przez zorientowanego użytkownika i będą wystarczające dla stwierdzenia indywidualnego charakteru wzoru. Natomiast w przypadkach, gdy swoboda jest duża, do uznania, iż wzór cechuje indywidualny charakter, wymagane będą większe różnice.

Istnieje kilka sposobów ochrony wzorów przemysłowych, a wybór określonej metody uzależniony jest od strategii i potrzeb przedsiębiorcy. Przede wszystkim ochrona może być zapewniona **przez rejestrację** w właściwym urzędzie. Decydując się na zgłoszenie wzoru przemysłowego do rejestracji przedsiębiorca powinien zdecydować, na jakim terytorium chce chronić swe interesy prawem wyłącznym. Decyzja uwarunkowana może być skalą i zakresem działania przedsiębiorcy. Prawo do wzoru przemysłowego może mieć charakter **krajowy** (ograniczony do terytorium jednego

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka

państwa) lub **wspólnotowy** (obejmujący terytorium całej Unii Europejskiej). Możliwa jest również rejestracja **w trybie międzynarodowym** – w wielu państwach jednocześnie. Przedsiębiorca funkcjonujący na kilku rynkach, w szczególności eksportujący swoje wyroby za granicę powinien rozważyć rejestrację wzoru wspólnotowego lub rejestrację międzynarodową.

W Polsce zgłoszenia wzoru przemysłowego dokonuje się w **Urzędzie Patentowym RP w Warszawie**. Rejestracji wzoru wspólnotowego, który obejmuje całe terytorium UE, dokonuje się w **Urzędzie Harmonizacji w ramach Rynku Wewnętrznego (Znaki Towarowe i Wzory) w Alicante** w Hiszpanii. Nie ma natomiast możliwości zapewnienia sobie globalnej (światowej) ochrony wzoru przemysłowego na całym świecie na mocy jednego zgłoszenia. Rejestracja międzynarodowa wzoru przemysłowego w państwach wskazanych we wniosku, będących stronami Porozumienia haskiego w sprawie międzynarodowej rejestracji wzorów przemysłowych może być dokonana w formie jednego zgłoszenia dokonywanego bezpośrednio w Biurze Międzynarodowym Światowej Organizacji Własności Intelektualnej WIPO w Genewie lub za pośrednictwem urzędu ds. własności przemysłowej państwa-strony Porozumienia haskiego.

III. Uprawnienia wynikające z rejestracji wzoru przemysłowego

Rejestracja wzoru przemysłowego daje przedsiębiorcy **prawo wyłącznego korzystania ze wzoru** w sposób zarobkowy lub zawodowy na całym obszarze objętym rejestracją. Na jej podstawie przedsiębiorca może zakazać konkurentom wprowadzania do obrotu produktów, które wyglądają identycznie lub bardzo podobnie. Może on czerpać zyski z przyznanej mu wyłączności, używając wzoru we własnej produkcji. Uprawniony może też udzielać innym podmiotom odpłatnego upoważnienia do korzystania z jego prawa wyłącznego (licencji) lub sprzedawać prawo z rejestracji wzoru przemysłowego.

Urząd Patentowy RP bada jedynie formalną prawidłowość zgłoszenia wzoru przemysłowego. Dlatego rejestracja wzoru przemysłowego zgłoszonego w Urzędzie Patentowym RP trwa około 3 miesiące. Ochrona wzoru przemysłowego zarejestrowanego w Polsce oraz w Unii Europejskiej trwa maksymalnie przez okres 25 lat, który jest podzielony na krótsze pięcioletnie okresy. Przedłużanie ochrony uzależnione jest od terminowego wnoszenia opłat za kolejne pięcioletnie okresy ochrony.

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka

Przedsiębiorca powinien pamiętać, że prawo z rejestracji wzoru przemysłowego zasadniczo przysługuje twórcy (projektantowi). Jeżeli kilka osób zaprojektowało wzór prawo przysługuje wspólnie współtwórcom. Jednakże prawo z rejestracji wzoru przemysłowego dokonanej przez twórcę w wyniku obowiązków ze stosunku pracy albo realizacji innej umowy przysługuje pracodawcy lub zamawiającemu. Zgłaszającym i uprawnionym z rejestracji może być też inny podmiot (np. przedsiębiorca, który zamówił projekt wzoru przemysłowego), pod warunkiem, że wykaże podstawę swojego prawa do uzyskania prawa z rejestracji (np. umowę cywilnoprawną, na podstawie której nabył prawa do wzoru). Warto więc zlecając wykonanie projektu wzoru przemysłowego, uregulować tę kwestię w umowie z projektantem.

Autor: Anna Tischner

W ramach projektu zachęcamy do korzystania
z **bezpłatnych usług Wirtualnego Rzecznika Patentowego**
na www.marr.pl/rzecznik

Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego
ul. Kordylewskiego 11, 31-542 Kraków
Tel.: (12) 417 74 22, 617 66 21
Fax: (12) 617 66 66